

2.6.2016

Dnro 3084/4/15

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen

FLUNSSAN KIIREELLINEN HOITO KOTIPAIKASTA RIIPPUMATTA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli kirjeessään menettelyä ulkopaikkakuntalaisen pääsemisessä kiireelliseen hoitoon.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin seuraava selvitys:

- 1) Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto 7.10.2015,
- 2) Seinäjoen terveyskeskuksen johtavan ylilääkärin selvitys 24.9.2015,
- 3) johtavan ylilääkärin selitys 26.11.2015 ja
- 4) kantelijaa koskevat potilasasiakirjat Suomen Lääkäritalosta.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat ja saatu selvitys

Kantelijan kertoman mukaan hän soitti kesälomallaan Seinäjoen terveyskeskukseen kovan kurkkukivun ja flunssan takia. Puhelimessa hänelle sanottiin, ettei helsinkiläinen saa hoitoa, eikä hoitoa katsota kiireelliseksi. Kantelija kävi samana päivänä yksityisellä lääkäriasemalla Seinäjoen Lääkäritalolla, missä hänellä todettiin antibioottihoitoa vaatinut korvatulehdus ja hengitystieinfektio.

Johtavan ylilääkärin selvityksen mukaan kantelija soitti terveyskeskuksen ajanvarausnumeroon ja tälle soitettiin takaisin. Hoitaja ei luonut potilaspapereita eikä siten kirjannut hoidon tarpeen arviota potilaspapereihin. Toimintamalli on, että jos hoitaja toteaa hoidon tarpeen arvion perusteella kiireellisen hoidon tarpeen, tehdään potilasasiakirjamerkinnot ja ulkopaikkakuntalaisen potilaan hoito tapahtuu pääsääntöisesti päivystyksessä. Jos potilaalla ei todeta hoidon tarvetta tai asiaa ei arvioida kiireelliseksi, tehdään potilasasiakirjamerkinnot ja ulkopaikkakuntalainen ohjataan omalle kotipaikkakunnalleen. Johtavan ylilääkärin selvityksen mukaan on vaikea ottaa kantaa, mihin hoidon tarpeen arviointi kantelijan kohdalla perustui, koska potilasasiakirjamerkinnot puuttuvat. Kantelijan kantelussaan kuvaamien oireiden ”kova kurkkukipu ja flunssa” perusteella on vaikea arvioida, olivatko oireet sellaisia, että terveydenhuoltolain 50 §:n mukaiset kiireellisen hoidon kriteerit täyttyivät. Johtava ylilääkäri kuitenkin toteaa, että hoitajat kehottavat kaikkia potilaita aina ottamaan tarvittaessa yhteyttä päivystykseen. Selvityksen mukaan terveyskeskuksessa tullaan muistuttamaan henkilökuntaa potilasasiakirjamerkintöjen tekemisestä ja todetaan, että ulkopaikkakuntalaiset saavat kiireellistä hoitoa terveydenhuoltolain mukaisesti.

Johtava ylilääkäri viittaa selityksessään yksityislääkäriin sairauskertomustekstiin ja toteaa olevan ilmeistä, että kantelijan hoidon tarpeen arvio tehtiin perustellusti, eivätkä tämän vaivat edellyttäneet kiireellistä hoitoa terveyskeskuksen päivystyksessä.

3.2

Oikeudellinen arviointi

Keskeiset oikeusohjeet

Kiireellisen hoidon järjestämisessä on otettava huomioon se, mitä perustuslaissa, potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja terveydenhuoltolaissa säädetään.

Perustuslain (731/1999) 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään huolenpitoon. Säännöksen 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveystaloudet ja edistettävä väestön terveyttä. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslaki) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilaslain 12 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot. Potilasasiakirjojen laatimisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Potilasasiakirjoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (298/2009, potilasasiakirja-asetus) 7 §:n mukaan potilasasiakirjoihin tulee merkitä potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset sekä laajuudeltaan riittävät tiedot.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, ammattihenkilölaki) 15 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemuseräisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituvat hyödyt ja sen mahdolliset haitat (1 mom.). Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään (2 mom.). Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee aina antaa kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle apua (3 mom.).

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 50 §:n mukaan kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki, on annettava potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairaudesta vaikeutumisen tai toimintakyvyn - alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista (1 mom.). Kiireellisen hoidon antamista varten kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä ympärivuorokautinen päivystys (2 mom.).

Kannanotto

Potilasasiakirjojen tehtävänä on palvella potilaan neuvonnan ja hoidon suunnittelua, toteutusta ja seuranta. Potilasasiakirjoilla pyritään parantamaan hoidon jatkuvuutta ja tiedonvälitystä potilaan terveydentilasta ja hoidosta sekä hoidon jatkuvuutta myös silloin, kun potilas siirtyy toiseen terveydenhuollon toimintayksikköön. Riittävät, asianmukaiset ja virheettömät merkinnät selkiinnyttävät ja vahvistavat potilaan ja henkilökunnan oikeusturvaa sekä edistävät luottamuksellisten hoitosuhteiden syntymistä. Potilasasiakirjat ovat tärkeitä myös potilaan tiedonsaantioikeuden kannalta. Potilasasiakirjatietojen perusteella arvioidaan hoitoon osallistuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattitoiminnan asianmukaisuutta ja myös sitä, onko potilaalle hoidosta mahdollisesti aiheutunut henkilövahinko korvattava potilasvahinkona. Potilasasiakirjamerkinnöillä on merkitystä myös terveydenhuollon tutkimuksessa, hallinnossa, suunnittelussa ja opetuksessa.

Oikeuskäytännössä (korkein hallinto-oikeus 8.2.2006, taltionumero 230, dnro 6/3/04) on todettu, että potilasasiakirjat ovat ylipäänsä ainoa hoidon yhteydessä syntyvä kirjallinen tietolähde, ja oikeiden ja riittävien potilasasiakirjamerkintöjen puuttuminen vaikeuttaa tai tekee mahdottomaksi luotettavan arvion tekemisen hoidon asianmukaisuudesta. Väitettä ilman vastaavaa potilasasiakirjamerkintää tehdystä hoitotoimenpiteestä voidaan harvoin pitää luotettavana.

Potilasasiakirjojen laatimista koskevien säännösten noudattamisella turvataan oikeusturvaa ja riittäviä terveyspalveluita koskevien perusoikeuksien toteutumista.

Asiakirjoista käytettävissä olevan selvityksen perusteella totean, että Seinäjoen terveyskeskuksessa laiminlyötiin tarpeellisten ja laajuudeltaan riittävien potilasasiakirjamerkintöjen tekeminen kantelijan kiireellisen hoidon tarpeen arvioinnista. Merkintöjen puuttuminen on vaikeuttanut asian arviointia. Pidän tätä vakavana puutteena.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että kantelijan tapauksessa on jälkikäteisarvioinnissa tukeuduttava Seinäjoen Lääkäritalossa tehtyihin sairauskertomusmerkintöihin, joiden mukaan kantelijalla todettiin lääkärihoitoa vaatinut infektio. Aluehallintoviraston mukaan kantelija ei siten saanut terveyskeskuksesta tarvitsemaansa kiireellistä hoitoa siten kuin terveydenhuoltolain 50 §:ssä säädetään.

Minulla ei ole laillisuusvalvojana syytä kyseenalaistaa tätä aluehallintoviraston lääketieteellistä asiantuntijalausuntoa, johon yhdyin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset menettelyiden lainvastaisuudesta Seinäjoen terveyskeskuksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän johtavalle yllääkärille jäljennöksen tästä päätöksestäni.